

Ангел Каралийчев
Сиромах Пейчо

Ушите му изтъняха като цигаревни книжки, засука се Пейчо, черковният певец, заприлича на царица, поразена от суша. Пожълтя. Хлътнаха навътре очите му. Само гласът му надебеля и пресипна.

– Бай Пейчо, ела сам! – повика го Христо кръчмаринът.

– Какво има, Христо?

– Напрайваш ли ми една услуга? Дай ми твоя глас назаем – да се фотографирам с него. Пак ще ти го върна. Много добре изпипан глас имаш.

– Пейчооо, Пейчо, няма да можеме да те държиме в черквата с този глас – почеса се по тила поп Сава, ощипна с дилафа последната светлинка на кандилото пред олтара и в черквата настана мрак. През отворената врата влизаше сноп светлина. Окоето на пролетната селска вечер надничаше в черковното подземие, останало от турско време. Поп Сава влезе в олтара. Гласът му кънтеше зад niskия липов иконостас:

– Ти, кога държиш „исото“, не пееш, ами ръмжиш като старо куче. Само пет-шест бабички идат на черква – и тях ще прогониш. Добре, че са глухи и не ти чуват песента, инак нямаше да пристъпят черковния праг.

Прегъна се Пейчо и излезе навън. Тръгна по каменните криви плочи, между които беше пораснала дребна пача трева. Мина покрай гроба на поп Петка, ала не протегна ръка, както правеше други път, да наведе цъфналия люляк и да го помирише. Не вдигна очи към лястовичето гняздо под стряхата на камбанарията, където уморените птички се бяха вече прибрали и тихо жумоляха. Налегна го мъка. Къде ще се дене сега, като го изпъдят от черква? Цял живот той ходи подир поп Сава: носи му менчето, когато ръсеше, продава свещи на пангара, пя в черквата, додето си загуби гласа, вървя пред мъртъвци и посреща кръщелничета. Колко шамара е изял от коравата десница на поп Сава! Вярно е, черквата почна да пустее. Криво му е на дяда попа. Но какво в виновен Пейчо? Един къшей хляб получаваше за всичкия си труд, и него искат да му отнемат.

– Бай Пейчо – изправи се Христо кръчмаринът, който поливаше с една стомна пред кръчмата, – получи се телеграма – не са потънали!

– Кои? – стресна се Пейчо.

– Твоите гемии. Идат си – излезли от морето и тръгнали по сухо – живи и здрави. Какво си се омърлушил като мокра кокошка?

– Мисля в коя дупка да се навра.

– Защо?

– Поп Сава ме пѐди от черква. Гласа ми не харесва – бил като на

старо куче.

– Ами неговият? Като на изгладнял единак! Той да не иска да му чуруликаш като славей? Чуден поп! А бе ти защо не пиеш яйца?

– Пих, ама не помага. Що яйца съм изпил! С жената до развод стигнахме за тези мерешки яйца.

От кръчмата се обади Нотьо Валутата:

– Аз зная един цяр за глас, само че бай Пейчо няма пари да си го купи.

– Какъв цяр? – наостри уши Пейчо.

– Много е лесен. Щя вземеш от Христа едно кило гвоздеи. Ще ги сложиш в гърнето да врат цяла нощ. На сутринта като станеш, пий желязна вода, додето коремът ти стане като тулум. Ще ти се отвори глас – камбанен.

– Лъжеш, Ноте!

– Който лъже – на въже. Остави шегата. Аз съм човек, живял в столицата. Познавам ги всичките певци – те ката ден прият желязна вода. А желязната вода става от варени гвоздеи. На другия ден сутринта Пейчо, тайно от жена си, взе една паница влезе в пещника, където цяла нощ беше чукуркало гърнето. Сипа си желязна вода, бутна градинската вратница и влезе да се насърба. Тъкмо нагребва първата лъжица, и на плета се облегна Кольо Беленката. Надникна и почна да се прозява. Деня беше топъл, кокошките кудкудякаха, всичко живо мърдаше насам-натам.

– И пашата хвърли топа! – продума Беленката и пак се прозя. Беленката и тая нощ беше прекарал в кръчмата. До заранта той удря с юмрук по масата и насърчава абисинците срещу италианците. Имаше зъб на Мусолини. Сега му се спеше до вик, но жена му го смъкна от одъра.

– Какво? – изправи се клекналият над паницата черковен певец.

– За поп Сава казах – отиде си и той! Пейчо изгърва лъжицата.

– Не думай! Слава тебе, господи!

– А бе ти май че се зарадва! И ти излезе едно неблагодарно куче. Няма го вече дядо поп Сава. Нощес смъртта го срухала на бърза ръка. Домъчня ми малко, кога научих, че е заспал дългия, макар че вървеше с италианците. Аз му думам: „Стой бре, попе, къде отиваш, те не са от нашата вяра“ – а пък той ми разправя бабини деветини – царичката им де, на абисинците, едно време ходила при цар Соломона. Че й се родило после едно момче с кози крака. Следователно туй момче било дяволът. Много жулеше дядо ти поп Сава от безработното винце. Таз жена ще я заколя! Тъкмо бях заспал, като ме задърпа за крака. „Ставай, кай, попът умрял!“ Следователно...

– Ами камбаната? – сепна се Пейчо и изскочи навън.

– Пейчо бре, какво си турил в туй гърне, че тежи като черясло, въжишкото? – провикна се от прага Пейчовица. Пейчо махна с ръка: Остави ме! Притрябвали са ми варени гвоздеи!

– Дано те тръшне чумата! – стрелна го с ръка Пейчовица и почна да се взира в гърнето.

Подир малко се залюля черковната камбана, земята продъни.

– Тъй се бие камбаната за поп Сава! – рече Пейчо развълнуван на Немия, който се навърташе покрай него и се радваше: жито варят, пак ще има лапане. – Ами ти още ли си тук? Тръгвай да копаеш! гроб!

Немия беше селски гробар. Силен беше като слон. От войната насам на всичките гробове той е копачът. И се гордееше със своята градина, където всеки ден цъфтяха огнени цветя – свеци и кандила.

Пейчо изнесе от стаята на баба Тиша, метачката, черковния търнокоп и лопатата, подаде ги на Немия и му показа гробището. Направи му знак: гробът трябва да бъде дълбок. Обеща му една бъклица вино и го избута нетърпеливо навън. След туй се повъртя из черковния двор, помириса един люляков кичур, спря се и се замисли. Как хубаво се нареди работата! Никой вече не може да мръдне Пейча от черковата. Ще дойде новият поп. Какво ти разбира едно младо момче от черковни работи? Пейчо ще го учи, ще бъде наставник и ще си пее, както ще. Па може, кога умре, да се намери и за него в черковния двор едно местенце, едно мъничко местенце, някъде на крайчеца. „Много хубаво се нареди работата!“ – повтори той и се спусна към къщата на поп Сава. Завари портата отворена. Влезе в къщи, повъртя се край носилото, взе да търка с длан очите си, ала сълзи не се показаха.

Баба попадия му подаде бъклицата.

– Пейчо, да беше отишъл гробището да почерпиш Немия и да видиш какво прави. Олеле, мале, какво стана! Пейчо пое бъклицата и закрочи към гробището. Додето стигне там и се изкачи на хълма – краката му премаляха. Сърцето му почна да тумка. И ушите му засвириха. Дватамата с Немия изпиха бъклицата до дъно. Пейчо обясни на Немия, че иска гробът да бъде дълбок, за да не се измъкне попът. Взеха да се смеят. Обхвана ги сватбарско веселие.

Вечерта пренесоха покойника в черква да преношува пред олтара, в който е служил цял живот. Пейчо заключи обкованата с големи ковани гвоздеи врата и спусна ключа в джоба си. Прибира се в къщи. Цяла нощ се мята като риба – неспокоен, а сърцето му тумкаше все по-силно. Ушите му кънтяха. Нещо го душеше. Щом пропяха трети петли, той

стана, облече се набърже и тръгна към черквата. Запали вошеница и се надвеси над носилото. Всичко е наред – поп Сава лежи, затрупан с цветя. Тръгна да пали кандилата пред иконостаса. Пак го обхвана вчерашното веселие. Запя. Отпуши се дебелият му глас, прокълтя празната черква. Тогава се случи нещо, което се случва веднъж на сто години. Покойникът – дядо поп Сава – се надигна, разбута цветята и седна в носилото. Огледа черквата и извика:

– Пак ли почна да ръмжиш като старо куче? Не ще можеме да те държиме в черквата с този глас, Пейчо! Певецът отвори широко очи, погледна разтреперан и краката му се подкосиха.

– Дядо попе, ти жив ли си бил? – претръпна Пейчо и седна на плочите пред олтара, без да сема очи от попа. Сърцето му прокълтя два-три пъти като барабан и се пукна.

На другия ден в дълбокия гроб спуснаха сиромаш Пейчо, черковния певец.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране: sir_Ivanhoe, август, 2007 г.
Разпознаване и последна редакция: NomaD, август, 2008 г.

Издание:

Ангел Каралийчев. Приказен свят. Том втори, 1982
Издателство „Български писател“, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9117>]